

1998

‘Wie door heeft hoe dance werkt, kan alles flikken’

Interview met Scanner:

kunstenaar, muzikant en schrijver

Het kost ons steeds meer moeite muziek te identificeren. Is dit jazz? Trip-hop? Drum & bass? Hedendaags gecomponeerd? Elektronische muziek? Daar waar de platenindustrie en commerciële radio onophoudelijk nieuwe etiketten, stijlen en genres aanprijzen, trekken beeldkrakers, stoorzenders, ruisverwekkers, betekenisontregelaars en andere consensussaboteurs zich terug in de rizomen van media, kunst en theorie. Zij 'doen hun ding', praten of schrijven daarover, maar laten zich niet langer vangen in strikt afgebakende begrippen en territoria. Op het moment dat je ze door lijkt te hebben en je jezelf een afgeronde mening gunt, glippen ze door de mazen van je denk en leefraam om elders in een andere gedaante te verschijnen. Zo ook Robin Rimbaud, alias Scanner - kunstenaar, muzikant en schrijver. Of identificeer ik hem nu reeds?

Scanner: „Helaas zijn we steeds geneigd te spreken over wat we doen: ik ben schrijver, ik ben journalist, ik ben kunstenaar, ik ben dj... maar wat doe je nu eigenlijk? Hoe moet ik mezelf definiëren binnen een veelvoud van media? Schertsend noem ik mezelf wel eens een flaneur electronique - iemand die zwerft door elektronische media. En wat dacht je van cultural engineer? Maar wat zegt dat nu eigenlijk? Ook vermijd ik de term dj omdat die naar grenzen verwijst: de grens van het plaatjes draaien. Ik zie mezelf wel als een kunstenaar, maar ook daar maak ik nooit een punt van. Hier in Europa houden we immers van mobiliteit: de kunst om zijbewegingen, overgangen en verschuivingen te creëren tussen genres, stijlen, praktijken en vertogen.”

Scanner is 34 jaar en produceerde tot op heden zeven uiterst gevarieerde albums die hij zelf omschrijft als uneasy listening music. Bovendien is hij oprichter van een klein label in New York, gelieerd aan Beggar's Banquet, dat cd's en platen via postorder en Internet verkoopt. Daarnaast schrijft hij over onder meer elektronische muziek en multimedia voor het blad Wired. Zijn composities kunnen we rekenen tot de 'elektronische muziek', zwevend van breekbare illbient naar agressieve darkcore - maar ook rizomatische klanksculpturen die soms bijna tot songs geraken, zoals Control: Phantom Signals With Active Band Width (1995) - een van mijn favoriete Scanner-tracks. Zowel achter de naam Scanner als achter de hierboven genoemde

compositie gaat geen enkele betekenis schuil - zij beschrijven slechts de vouwen, plooiën en breuklijnen die gevolgd worden. Control werd uitgebracht op de interessante compilatie-cd *Folds and Rhizomes for Gilles Deleuze* (Sub Rosa, Brussel 1995) - een klankbetoon aan de overleden filosoof Gilles Deleuze die met zijn ideeën over de plooi, de rizoöm, chaosmosé en verlangenmachines een hele generatie kunstenaars en muzikanten wist te beïnvloeden. Zo studeerde Paul D. Miller - beter bekend als dj Spooky - ook filosofie in Parijs en injecteerde hij deze denkbeelden in zijn soundscapes. In oktober 1997 toerde Scanner samen met Spooky door de Verenigde Staten en brachten ze samen een plaat uit. In tegenstelling tot Spooky is Scanner echter moe geworden van de theorie. Leuk voor thuis, maar val er je publiek niet mee lastig.

Scanner: „Ideeën zijn geweldig belangrijk voor me en ik kan niet zonder ze. Maar in de filosofie gaat het vaak om taalcodes. Dit is geen kwestie van de Engelse, Nederlandse of Franse taal, maar een kwestie van codes die een vervreemdende werking uitoefenen. Paul [dj Spooky, ST] is een goede vriend van me, maar zijn filosofische reflecties sluiten nu de deuren naar mensen. Het dj-publiek begint zijn denken te verwarren met arrogantie. En eerlijk gezegd denk ook ik dat structuralistische codes een blok aan ons been zijn geworden. Een dialoog met het publiek heeft louter zin indien we allemaal begrijpen waarover we het hebben. Je kan een prachtig idee uitwerken, maar daarvoor hoef je je toch niet te verschuilen achter een citaat van Paul Virillio? Begrijp me goed: we moeten over ideeën praten en ze uitwisselen - dat is immers multimedialiteit! Maar de zaak kan ook doorschieten. Denk je nu echt dat iemand die filosofie studeert meer begrijpt van de muzen? Op het moment dat je jezelf een taalcode eigen maakt verlies je je publiek."

Ik ontmoet Scanner ergens in juni, tijdens een internationale workshop in Rotterdam: *I Rip You, You Rip Me* - een vierdaagse ontmoeting tussen muzikanten, schrijvers en kunstenaars uit Rotterdam, Den Haag, Detroit, Londen en Berlijn. Doordat de workshop veel aandacht heeft voor de smerige rock en de politieke noise uit Detroit (MC5, Stooges, Destroy All Monsters, enzovoorts) lijkt contemporaine noise - vooral in de elektronische muziek - wat uit het zicht verdwenen. En juist Detroit beschikt over het spraakmakende techno-duo Underground Resistance dat met *Revolution for a Change* (1992) een politiek manifest uitgaf. Is het niet effectief, door techno meer te benadrukken, elk mogelijk verwijt van 'retro' uit de workshop te bannen? Scanner: „Ik vind dat een belangrijke vraag die helaas nauwelijks aan de orde is geweest. Ik ben geneigd te stellen dat we in Londen en Rotterdam meer open mind zijn... Onze Amerikaanse vrienden gaan meer gebukt onder het gesloten wereldbeeld van de rock. Volgens Mike Kelley is 'elektro-pop' een muziekstroming die sinds de jaren zeventig vooral door homo's bevorderd is. Ik vind dat kortzichtig. Als genre heeft elektronische muziek een geweldige invloed uitgeoefend op de hele cultuur: van Stockhausen tot de

Residents, van Tangerine Dream tot dj Spooky. En bovendien niet alleen op muziek, maar ook op het hele multimedia en intellectuele discours. Rock & Roll is een afgebakend tijdsmoment, een muizenval, een tredmolen. Rockbands die nog relevante composities maken zijn in de jaren negentig een uitzondering geworden." Zelf groeide Scanner op met een voorliefde voor elektronische avant-garde stuff, extreme bands als Throbbing Gristle en maffe rockmuziek - zoals die van Robert Fripp. Hij luisterde zelfs naar klassieke muziek. Momenteel prefereert hij uiteenlopende fusion-projecten: de ene keer een optreden met een straatkwartet, dan weer jammen met een jazzband. Scanner: „Het zijn beloningen voor mijn muzikale fascinaties. Ik ben zo divers bezig dat ik weiger mezelf een dj te noemen. Bovendien gebruik ik geen platenspelers." Menig dj ziet de mix, de collage of de cut-up als een poging tot dialoog. Immers, elementen worden uit de verschillende contexten losgesneden en in een nieuwe samenhang gebracht waardoor andere verhalen worden geconstrueerd. Zo ziet dj Spooky zijn mix als een poging tot het samenbrengen van gesprekken en verhalen - een dialoog met het publiek. In een samenleving en muziekwereld waarin de dialoog verstomd lijkt, schijnt dit een mooi gebaar. Toch neig ik ernaar in de mix eerder een opeenstapeling van monologen te zien. Wat vindt Scanner hiervan? „Zoals ik je al eerder vertelde, het gaat in verband met dialogen om taalcodes. Communicatie is een uiterst belangrijk gegeven. Probeer mensen dus nooit van je te vervreemden. We moeten blijven spreken, ook al zijn sommige mensen klootzakken en lijken andere nog kinderen... Probeer je geest open te houden voor de diversiteit onder de mensen. Jesus, I sound like Charles Manson - trying to make people join my army!"

Op hedendaagse technoparties lijkt de communicatie volledig afwezig. De dj-scene is bevangen door een fundamentalisme: Dance is tot dogma verheven en heeft van technoparties jukeboxachtige happenings gemaakt waarbij het experiment naar de achtergrond is verdrongen. Bovendien hebben dj's vandaag een heldenstatus bereikt. Goeroes als de Londense dj Carl Cox worden binnengehaald als de nieuwe Prince of Madonna en mensen moeten diep in de buidel tasten om een show bij te wonen van iemand die louter plaatjes draait. Scanner: „Veel dj's zijn inderdaad jukeboxes. Boem, boem, boem, boem, boem, boem. Mensen dansen toch wel, dus wat maakt het allemaal uit. Wie eenmaal doorheeft hoe dance werkt kan alles flikken. You can get away with murder, you know! Maar je kan ook experimenteren, je kan van alles mogelijk maken - enorme collages waarin je een boel ideeën kwijt kan. Dat is mijn ideaal. Maar hoe goed die ideeën ook zijn, verberg ze alsjeblieft niet achter taalcodes. Ik ben nog liever een komiek - I joke around a lot. Alle kunstenaars die ik waardeer hebben een gevoel voor humor. „En wat de heldenstatus van de dj betreft, walgelijk. Persoonlijk houd ik er niet eens van om op het podium te staan. Ik haat dat hele egogedoe. Natuurlijk wil ik graag mijn werk presenteren, maar weiger de held uit te hangen. Dat is namelijk de reden waarom ik me tot techno aangetrokken voel. Je kan hier vanuit de anonimiteit de mooiste dingen maken. Techno is net zo

mooi als de fanzineculture - hieruit put ik mijn ideeën en informatie. Het prachtige van het fanzinewezen is dat het niets uitmaakt waar zo'n blaadje vandaan komt, wie het heeft gemaakt, wie er in schrijven, of het door mannen of vrouwen is volgeschreven, of het door zwarten of blanken wordt gemaakt, door ouderen of jongeren. Onzichtbaarheid is een positieve kwaliteit. Er is niets gruwlijkers dan imagebuilding, er is niets erger dan de oude rockcultuur, die verdomde cockrock - ik raak er volledig door vervreemd. Egopresentatie is een oude, afgesleten manier om je werk te presenteren. Sommige bands, zoals Sonic Youth, hebben nog gepoogd iets constructiefs te doen, onder meer door de heldenverering belachelijk te maken - maar veel licht schijnt er niet meer in de rockcultuur." Ik leg hem voor dat ook Mike Kelley kritiek uit op cockrock en dat zijn band Destroy All Monsters al vijftwintig jaar een antiband is die fakepop produceert. Maar kan je zo lang faken?

Scanner: „Kijk, KLF heeft de popcultuur heel leuk gepersifleerd en belachelijk gemaakt. Ze maakten een monsterachtige hit en gingen uit elkaar. [Bovendien verbrandden ze publiekelijk het geld dat ze hadden verdiend: 1 miljoen Britse ponden, ST.] Dat was nu een leuk spelletje op een leuke manier." In zijn woonplaats Londen participeert Scanner maandelijks in The Electric Lounge waar alles draait om vriendschap en uitwisseling: „We hebben geen boodschap aan egogedoe en we adverteren de namen van de dj's en muzikanten niet. Je zal dus geen flyers vinden met 'Carl Cox draait!' De Electric Lounge is een bar en we spelen interessante muziek. Je kan hier beroemde en onbekende dj's horen."

Engeland wordt de laatste jaren overspoeld door street-raves, legaliseerdemonstraties, illegale soundsystems, new age travellers en eco-warriors. Bevat Scanner's werk ook een politiek engagement? Scanner: „Deze activiteiten hebben in Engeland een geweldige discussie op gang gebracht. Maar ik begrijp nog steeds niet hoe een politisering van muziek tot stand wordt gebracht. In de jaren zeventig hadden we Rock Against Racism en jullie in Nederland zelfs Rock Against Religion! De ideeën achter dergelijke festivals zijn glashelder, maar hoe werken ze naar het publiek door? De Beastie Boys deden een hele toer rond de bevrijding van Tibet, maar ik denk dat het publiek gewoon naar een Beastie Boys-concert gaat. 'Yeah man, Free Tibet, Long Live The Beastie Boys'. „Uiteraard, muziek is een krachtig medium. De Engelse Labour Party gebruikte de Britpopband Pulp in hun verkiezingstournee, in de hoop meer jonge stemmers en leden aan te trekken. Maar in welke mate kan Pulp potentiële stemmers beïnvloeden? Ik twijfel aan deze vormen van politisering. Mijn eigen engagement is vaag, maar vrij: zo steun ik de jachtsaboteurs en alle autonome outsiders zonder duidelijke politieke programma's of afbakeningen - mensen die fier voor hun zaak staan en nooit vergeten waar het hen om gaat. Mensen voor wie hun activiteiten geen excuus zijn om louter te zuipen of uit je bol te gaan. Mijn formele politieke interesse is echter beneden alle peil. Ook al geef je me vijftig duizend gulden voor het noemen van vijf conservatieve of socialistische politici,

ik zou je het antwoord schuldig moeten blijven. Ik ken die lui niet, heb geen tv, lees geen dagbladen, dus ik weet er gewoon niets van. Wel heb ik mijn eigen politiek, waarin ik sterk let op kwalitatieve aspecten. Zo ben ik bijvoorbeeld vegetariër en pleit ik voor ecologische oplossingen van industriële problemen."